

प्रश्नः नरतनुं आयुष्यं तत्र क्व जाये ?

उत्तरः विद्यापीठं, महाविद्यालयं, महाविद्यालयी, मांसालयं, पंचमिहय प्राणिकानां च तत्र, लीला क्रीडा, शोधयानं तत्राहं क्व नरतनुं आयुष्यं जाये.

प्रश्नः कृष्णं तत्र नरत सुखं उपलब्धं क्व जाये ?

उत्तरः क्व नरत सुखं जाये ?

{ नरतनुं पर्याप्तं	पुरुषं नरत सुखं
{ निर्वासं पंचमिहय	कृष्णं नरत सुखं
गार्गीयं लुण्ठपरिसरं	शिला नरत सुखं
पर्वत	शिला नरत सुखं
सिंह	शिला नरत सुखं
सर्प	शिला नरत सुखं
शिला	शिला नरत सुखं
मनुष्य/मत्स्य	शिला नरत सुखं

प्रश्नः क्व पदार्थं नरतमां न जाये ?

उत्तरः शीतं, समुद्रं, पर्वतं, त्रुं, शरैः, गाम्, शिला, धातु, एतैः चकारे जायत वनस्पति, जलमिहय, जलमिहय, शक्तिमिहय, एतैः मनुष्य, निर्वासं, पंचमिहय चकारे गीता नरत.

સમુદ્ધાન, વૈદ્યલક્ષ્મી, મિતલા કાદિના વિષયક અપવાદ છે.

- ક્ષેત્રી સમુદ્ધાનમાં ક્ષેત્રી જ્યાં કાલપ્રદેશો સંપૂર્ણ લોકવાયુ જનતા લોકો સ્થાને નરતમાં રાય
- વૈદ્ય લક્ષ્મી મનુષ્યો, નિકેયો નરતમાં જઈ શો.
- દેવતાઓ પૂર્વભૂમિ મિતલો શાંત્યન આપવા જાય
- ભવનપતિ / વાંતર દેવો પ્રદીપ નરત સુદી જ જાય
- વૈભામિ દેવો ત્રીજ નરત સુદી જાય. સર્વેવાર ચોક્ક નરત સુદી જઈ શો. સીતાજનો જલ સીતેજ, લક્ષ્મીજનો (જે ચોક્ક નરતમાં રતા) જલને આશ્વાસન આપવા ગયા હતા.

પ્રશ્ન: કયા સંદાયણ વાળો જલ તર્ક નરત સુદી જમે?

ઉત્તર:

સંદાયણ વાળો

કયું નરત સુદી જમે?

- ૧, વજ્રત્રકમળનારાય
- ૨, ત્રકમળનારાય
- ૩, જારારય
- ૪, સાર્ધનારાય
- ૫, કીલિકા
- ૬, સેવાર્ત

- સાતમી નરત સુદી
- છઠ્ઠી નરત સુદી
- પાંચમી નરત સુદી
- ચોક્ક નરત સુદી
- ત્રીજ નરત સુદી
- બીજ નરત સુદી

વર્તમાન-મળના જવાબું સેવાર્ત (છઠ્ઠું) સંદાયણ છે.

ચંબુદ્વીપલલણાદય: શુભનામનાં દ્વીપસમુદ્ધા: ૩-૭

કંબુદ્વીપ લલણાદય: શુભનામના: દ્વીપસમુદ્ધા: ૩-૭

^{સૂત્રાદ્ય:}
(મધ્યલોકમાં) ચંબુદ્વીપ, લલણાસમુદ્ધ વગેરે શુભનામવાળા
(અસંખ્ય) દ્વીપ અને સમુદ્ધો છે.

આવાર્ણ: ૩-૧ થી ૩-૭ સૂત્રોમાં અઠાદોશ નું વહુવિતરુ.

આ સૂત્રો મધ્યલોક (નિરક્ષાલોક)ની વાત કરે છે.

નિરક્ષાલોકમાં પ્રથમ એક દ્વીપ, પછી સમુદ્ધ, રીંદી,

દ્વીપ અને સમુદ્ધ અને ક્રમશઃ અસંખ્ય દ્વીપો

અને સમુદ્ધો રહેલા છે. તેમના નામ શુભ છે.

શકુનાદેવના ઠીકા દ્વીપ-સમુદ્ધોના નામ આ પ્રમાણે છે.

<u>દ્વીપ</u>	<u>સમુદ્ધ</u>	<u>પાહીરું?</u>
(૧) ચંબુદ્વીપ	(૨) લલણા સમુદ્ધ	બીર
(૩) દાનવી પંડ	(૪) ડાલોદી સમુદ્ધ	સ્વામાત
(૫) પુષ્કરવર દ્વીપ	(૬) પુષ્કરોદી સમુદ્ધ	સ્વામાત
(૭) વારૂહીવર દ્વીપ	(૮) વારૂહીવર સમુદ્ધ	દાડુ બંધુ
(૯) હીરવર દ્વીપ	(૧૦) હીરવર સમુદ્ધ	દૂધ બંધુ
(૧૧) દ્વિતવર દ્વીપ	(૧૨) દ્વિતવર સમુદ્ધ	દી બંધુ
(૧૩) વંદુવર દ્વીપ	(૧૪) વંદુવર સમુદ્ધ	શરડી બંધુ
(૧૫) ગંદીશ્વર દ્વીપ	(૧૬) ગંદીશ્વર સમુદ્ધ	શરડી બંધુ
રીંદી વંદુ સમુદ્ધ (તસ નાડીને સ્પર્શના)		સ્વાચંબુસમુદ્ધ
(સમુદ્ધ) છે.		

દ્વિદ્વિવિષ્કમ્ભા: પૂર્વપૂર્વપરિદોષપુણા વલયાકૃત: ૩-૬
દ્વિ: દ્વિ: વિષ્કમ્ભા: પૂર્વ-પૂર્વ-પરિદોષપુણા: વલયાકૃત: ૩-૬

સુત્રાર્થ: દ્વીપ-સમુદ્રો પૂર્વપૂર્વે દ્વીપ-સમુદ્રો
બમણા (double) પડેલા છે. પૂર્વપૂર્વે
દ્વીપ સમુદ્રને વીરલાપની રહેલા છે, અને સૂડી
(ગંગાડી) એવો આકાર છે.

વ્યાખ્યા: સૌથી પ્રથમ આવેલો જંબુદ્વીપ દીપીના
આકાર એવો ગણ્ય છે. સ્વારપદ્ધતિના બંધ બ
દ્વીપ-સમુદ્ર ગંગાડીના એવો ગણ્ય આકારના છે, અને
બમણા (બે-થ્રા) વિસ્તારવાળા છે. દ્વીપને
વીરલાપની સમુદ્ર છે અને સમુદ્રને વીરલાપને
દ્વીપ છે. આમ પૂર્વપૂર્વે દ્વીપ-સમુદ્રની
પરોબાધકી (width) પછી પછીના દ્વીપ-સમુદ્રની
પરોબાધ બમણી છે.

તદ્મધ્યે મેરુનામિર્લુચ્ચો ચોખ્ખાતસલસલવિષ્કમ્ભો જંબુદ્વીપ: ૩૬
તદ્મધ્યે મેરુનામિ: ગૃત: ચોખ્ખ શતસલસલ વિષ્કમ્ભ: જંબુદ્વીપ: ૩૬

સુત્રાર્થ: સર્વ દ્વીપ સમુદ્રોની મધ્યમાં જંબુનામે
ગણ્ય દ્વીપ છે. તે એક સાથ ચોખ્ખ પડેલો
છે. તેની મધ્યમાં મેરુ પર્વત આવેલા છે.

અર્થ: આત્મ ભક્તિને જોઈને જોઈને વચ્ચે.
પણ તેને વચ્ચે? યુ. ઉગ્રાચાર્યના સૂત્ર રચનાને
આ એક સુંદર પદ્યરૂપે છે. ભક્તિને જોઈને
આગળના આત્મ સૂત્રમાં લેવામાં છે. ભક્તિને
જોઈને આગળ જણાવેલા આસંખ્યાને ફોલો સમૂહને
મધ્યમાં રહેલા જંજૂદીય એકલાય વ્યવસ્થા પહેલાં છે,
જંજૂદીયને બરાબર મધ્યમાં મેરુ પર્વત છે,
જેમ જામિ (મહાપુર યુદ્ધ) શરીરના મધ્યભાગમાં
છે તેમ મેરુ પર્વત જંજૂદીયને બરાબર મધ્યમાં
છે, આથી સૂત્રમાં જંજૂદીયનું મેરુનામી વિશિષ્ટ છે.

મેરુ પર્વત ત્રણે ત્રણે માર્ગે:

મેરુ પર્વતની ઉંચાઈ તુલ્ય ૧,૦૦,૦૦૦ (૧ લાખ)
ચોરસની છે, જેમાં ૧૦૦૦ ચોરસ અક્ષરમાં
નીચે છે અને ૬૬૦૦૦ ચોરસ ઉંચાઈ અક્ષરની
ઉપર છે.

મેરુ પર્વત ત્રણે ત્રણે લોકમાં વહેંચાયેલા છે.

- (૧) આદ્યલોકમાં ૧૦૦ ચોરસ
- (૨) મધ્યલોકમાં ૧૬૦૦ (૬૦૦+૧૦૦) ચોરસ
- (૩) ઉદ્યલોકમાં ૬૬,૧૦૦ ચોરસ
ઉદ્યલોકમાં સમમુખના પુલકા ૬૦૦ ચોરસ નીચે
અને ૬૦૦ ચોરસ ઉપર છે, અક્ષરમાં ૬૦૦૦ ચોરસ
છે પરંતુ ૬૦૦ ચોરસ ત્રણે ત્રણે લોકમાં અને ૬૦૦ ચોરસ
આદ્યલોકમાં આવે છે.

સંકીર્ણ મહત્તા : ડી લલિતા દર્શિનિગમ મુત : અધ્યાય-૩ Page 97

ત્રણ કાંડ (મોરે પર્વતનું ચિત્ર સાથે રાખી વાંચવું)

મોરે પર્વતના ત્રણ કાંડ (વિભાગ) છે.

(૧) પ્રથમ કાંડ: ૧૦૦૦ ચોરસગજ જમીનમાં છે અને તે બ્રુહ્મ મારી, પથ્થર અને રોમીન બનેલા છે.

(૨) બીજા કાંડ: જમીનથી સોમનસવન સુધીનો ૬૩૦૦૦ ચોરસગજ બનેલો કાંડ છે. તે રૂપુ, સુવર્ણ અને સુરૂપી રચના બનેલા છે.

(૩) ત્રીજા કાંડ: સોમનસ વનથી શિખર સુધીનો ૩૬,૦૦૦ ચોરસગજ ત્રીજા કાંડ છે. તે સુવર્ણનો છે.

સુલિકા: ત્રીજા કાંડની ઉપર બરાબર વચમાં પુલિકા છે તે ૪૦ ચોરસગજ ઉંચી છે. તેમાં અગ્રામાત્રી શાશ્વત વિજ મંદીર છે.

ચાર વન:

(૧) મદ્રશાલ વન: સમમૂલતા પૂર્વે ઉપર, મોરે પર્વતની આસપાસ આવેલું આ વન છે.

(૨) નંદન વન: મોરે પર્વત ઉપર જમીનથી ૪૦૦ ચોરસગજ ઉંચાઈએ જતાં નંદન વન આવેલું છે.

(૩) સોમનસ વન: મોરે પર્વતમાં નંદન વન થી ઉપર ૬૨૫૦૦ ચોરસગજ દૂર સોમનસ વન આવેલું, અહીં બીજા કાંડ પૂર્ણ થાય છે.

(૪) પાંડુ વન: સોમનસ વનથી ૩૬,૦૦૦ ચોરસગજ ઉપર જતાં પાંડુ વન આવેલું છે, તેમાં ચારે તરફ શાકોમાં શોક શોક શિલા છે. પૂર્વ-પશ્ચિમની શિલા ઉપર બે બે સંસ્કારના છે. ઉત્તર-દક્ષિણની શિલા ઉપર શોક શોક સંસ્કારન છે. શિલાઓ ઉપર રહેલા સંસ્કારન ઉપર વિજેશ્વર ભગવાંતેનો જન્મ સિદ્ધિ થાય છે.

સિંદૂરના મહત્ત્વ: શ્રી નિવાર્ણકાંડિગા સુત્ર: અધ્યાય-૩ Page: ૧૪

તત્ર ભરત-એમવત-હરિ-વિદેહ-રમ્યત્-એરેલ્યવત-એરાવત-વર્ષા:
ક્ષેત્રાહિ ————— ૩-૧૦

તત્ર ભરત-એમવત-હરિ-વિદેહ-રમ્યત્-
એરેલ્યવત-એરાવત-વર્ષા: ક્ષેત્રાહિ — ૩-૧૦

સૂત્રાર્થ: તે જંગુદીપમાં ભરત, એમવત, હરવર્ષ,
મલાવિદેહ, રમ્યત્, એરેલ્યવત અને એરાવત
(એ નામવાળા નિર્વચ્ય-મનુષ્યોને સ્વદાના) સાત ક્ષેત્રો છે.

ભાવાર્થ: જંગુદીપમાં સાત ક્ષેત્રો છે.
દક્ષિણ દિશામાં સૌથી નીચે ભરત ક્ષેત્ર છે
ત્યાંથી ઉત્તર તરફ ક્રમશઃ એમવત - પછી -
હરવર્ષ - પછી - મલાવિદેહ - પછી - રમ્યત્ - પછી -
એરેલ્યવત - પછી - એરાવત ક્ષેત્ર એક એકથી ઉપર
ઉત્તર દિશા તરફ રહેતા છે.

સાત ક્ષેત્રમાં તુલનાત્મક સમાનતા:

- (૧) ભરત - એરાવત બંને ક્ષેત્રો સમાનતાવાળા છે.
- (૨) એમવત તથા એરેલ્યવત બંને ક્ષેત્રો સમાનતાવાળા છે.
- (૩) હરવર્ષ અને રમ્યત્ એ બંને ક્ષેત્રો સમાનતાવાળા છે.
- (૪) પુર્વમલાવિદેહ અને પશ્ચિમ મલાવિદેહ ક્ષેત્ર એ સમાનતા છે.

ભરત - એરાવત ક્ષેત્રની સમાનતા:

અહીંનું મત્તેલ:- શ્રી તત્ત્વાર્થદિગ્મ સૂત્ર: અધ્યાય-૩ Page: ૧૧

- અમરત અને સૌરાષ્ટ્ર સ્ત્રેત્રમાં ૬૦ આરાનું કાળચત્ર છે.
 - બંનેમાં ૬૦-૬૦ ખંડ છે. બંનેનો મધ્ય ખંડ આર્યમુનિષુઃ યુક્ત છે.
 - બંનેમાં ત્રીદિગ્મો અને ૬૩ શાલાના પુસ્તકો હોય છે.
 - બંનેમાં મોક્ષ માર્ગ ખુલ્લો છે અને જંદ હોય છે.
- તે સાત સ્ત્રેત્રોની વચ્ચે વચ્ચે બે સ્ત્રેત્રોને ઘુરુ શાડનારા સૌંદા ૬૦ પર્વનો આવેલા છે તેને વર્ષદેરપર્વત તરવાય છે અને વહુનિ આગ્રચરમા સૂત્રમાં આચાર્યશ્રી તર છે.

તદિતિમાબન: પૂર્વાપરાચત્તા રિમવન્મરા રિમવન્નિમર્ધ
નીલરુક્મિશિખરિહો વર્ષદેરપર્વતા: — ૩-૧૧

તદ્-વિમાબન: પૂર્વાપરાચત્તા: રિમવન્ -
મરા રિમવન્ નિમર્ધ-નીલ-રુક્મિ-શિખરિહો: વર્ષદેરપર્વતા:

સૂત્રાર્થ: તે સાતે સ્ત્રેત્રોનો વિમાગ શાડનાર,
પૂર્વ-પશ્ચિમ લાંબા રિમવાન, મરા રિમવાન, નિમર્ધ,
નીલ, રુક્મિ, અને શિખરી જ ૬૦ પર્વનો આવેલા છે,
વર્ષદેર

આવાદ: વર્ષ જોલે સ્ત્રેત્ર. સ્ત્રેત્રને (સ્ત્રેત્રોની મર્યાદાને)
દારહા તરી તે વર્ષદેર. ઉપર જણાવેલા ૬૦ પર્વનો
સાતે સ્ત્રેત્રોની સમાનો દારહા તર છે માટે
વર્ષદેર કરવાય છે. બે સ્ત્રેત્રોની વચ્ચે
અનેક અનેક પર્વનો આવેલા છે.

અંબુકીપ અને લવણામગુદ્ધનું જે રાત માણસું છે તે બુધનો. ભરતજી કોરાવત તરફ જ્યાં પ્રથમ ભરત ક્ષેત્ર, પછી રિમવાન પર્વત, પછી હૈમવાંત ક્ષેત્ર, પછી મરાઠિમવાન પર્વત, પછી હરવર્ષ ક્ષેત્ર, પછી નિષદ્ય પર્વત, પછી મરાઠવદેલ ક્ષેત્ર, પછી નીલ પર્વત, પછી રમ્બલ ક્ષેત્ર, પછી કુડિમ પર્વત, પછી હૈરણ્યવત ક્ષેત્ર, પછી શિખરી પર્વત, પછી અંરેવત ક્ષેત્ર આ ક્રમથી ક્ષેત્રો અને પર્વતો અંબુકીપમાં આવેલા છે.

ઉપર જણાવેલા ક્ષેત્રો તેજ પર્વતો મરાઠવદેલ ક્ષેત્ર સુધી લગભગ (Twice) વિસ્તારવાળા હોય છે અને મરાઠવદેલ પછી અર્ધ-અર્ધ (Half-Half) વિસ્તારવાળા હોય છે. ભરત ક્ષેત્રનો વિસ્તાર કોડે ખંડ પ્રમાણે તરીકે તો રિમવાંત પર્વતનો વિસ્તાર બેખંડ પ્રમાણે છે તે રીતે કુલ કુલ ક્રમસર આવેલા ક્ષેત્ર અને પર્વતના વિસ્તાર છે.

ક્રમ	ક્ષેત્ર/પર્વત	ખંડ સંખ્યા	ક્રમ	ક્ષેત્ર/પર્વત	ખંડ સંખ્યા
૧	ભરત ક્ષેત્ર	૧	૮	નીલવત પર્વત	૩૨
૨	રિમવાંત પર્વત	૨	૯	રમ્બલ ક્ષેત્ર	૧૬
૩	હૈમવાંત ક્ષેત્ર	૪	૧૦	કુડિમ પર્વત	૮
૪	મરાઠિમવાંત પર્વત	૮	૧૧	હૈરણ્યવત ક્ષેત્ર	૪
૫	હરવર્ષ ક્ષેત્ર	૧૬	૧૨	શિખરી પર્વત	૨
૬	નિષદ્ય પર્વત	૩૨	૧૩	અંરેવત ક્ષેત્ર	૧
૭	મરાઠવદેલ ક્ષેત્ર	૬૪			

સાંદકાંત મહેલા: શ્રી ભગવાદર્શનમ સૂત્ર: સર્ગપાઠ-3 Page 102

ગાંગા નદીનો બધાં સમુદ્ર સાથે સંગમ થાય છે ત્યાં માગદ નામે તીર્થ છે. અહીં તીર્થ કરીને સમુદ્રમાં ઉતરવાનો માર્ગ. તસ્યુ નદીનો સમુદ્ર સાથે સંગમ થાય છે ત્યાં પ્રભાસ નામે તીર્થ છે. આ બંને તીર્થોની વચ્ચે વરદામ નામે તીર્થ છે.

હવે મહાવિદ્યેશ્વર મુદ્દના પર્વત રાજાશૈતનું સંસ્કૃતમાં વહ્નિ સમગ્ર વખતે, સાથે રાત્રીમાં પણ જોવા રહેતું; ના જાણી સમજાવી જાય. સદ્યુ રિમવંત પર્વત: | નોંધ: વૈભાવ્ય પર્વતમાં કુલ 92 કિલો (કુદાઓ) છે. ૬૩ સારામાં મગુકચી આ કિલોમાં વસે છે. આ પર્વત ઉપર પદમ નામે ફલ (પાણીના વૈરા સહવા સરોવર) છે. આ ફલમાં પૃથ્વીસરણું (પત્થર વગરેનું) બનેલું મોટું તમળુ છે. અંકમળની કાલિકામાં કીર્તિનું તમળુ છે. તેમાં કીર્તિય રહેલું છે. આ પર્વત મુવહ્નિનો છે.

૫૬ અંતરૂપી: રિમવંત પર્વત કુ ગાજદંતના આકારની ચાર દાઢા (૩) નીતીલી છે. બે દાઢા પુર્વ હોડા કુ અને બે પશ્ચિમ હોડા કુ નીતીલી લલાણ સમુદ્રમાં આવેલું છે. દરેક દાઢા ઉપર સાત સાત દીવા હોડા કુ તુલ ૨૮ દીપ છે. તે ૪ પ્રમાણે ૨૮ દીવા Northમાં શિખરી પર્વત કુ નીતીલી ચાર દાઢા ઉપર છે. તુલ ૫૬ દીપ છે. આ દીવા સમુદ્રની અંદર હોડા કુ અંતરૂપી તરીકે ઓળખાય છે.

અંતરદ્વીપમાં રહેલા યુગ્મિકો (સ્ત્રી-પુરુષ સહી વગેરે) ૮૦૦ દેનુષ્યની અંચારવાળા અને પલ્લોપાનના અસંબંધાનમાં આગળના આયુષ્યવાળા હોય છે, તેઓ કલ્પલુક્ષ્ણના કુવાનો આલાર લે છે. આયુષ્યના ૬૦ મહાના બાજી રહે વ્યારે પુત્ર-પુત્રી ૩૫ યુગલને વળમ આપે છે. અને સમાધિપૂર્વક મૃત્યુપામી દેવલોકમાં જાય છે.

ભૈમવન દ્વેત: આ દ્વેતના મધ્યમાં ગોળાતારે વૈનાભ્ય પર્વત આવેલા છે, ગોળ (Round) હોવાથી તેને વૃતવૈનાભ્ય તરવાલ છે. આ દ્વેતમાં ચોરિત્તાંશ અને ચોરિત્તા બંનેનીઓ આવેલી છે. ચોરિત્તાંશ નદી પદમદ્વેતમાંથી ઉતરે છે. તેની નજીક નીતળે છે. આગળ જતાં વૃતવૈનાભ્ય પર્વત પાસેથી પશ્ચિમ દેશ તરફ વળે છે અને લલ્લા સમૂહને મળે છે. ચોરિત્તા નદી મહાપદમ દ્વેતના પર્વતના મહાપદમ દ્વેતમાંથી નીતળે દક્ષિણ દેશ તરફ વળે છે. આગળ જતાં વૃતવૈનાભ્ય પર્વત પાસેથી પૂર્વ દેશ તરફ વળે છે અને લલ્લા સમૂહને મળે છે. આ દ્વેતમાં અવસાપરુણા ત્રીજી વારા સમાન જાણ હોય છે. તેમાં યુગ્મિકો રહે છે અને આયુષ્ય એક પલ્લોપાનું હોય છે.

મહાપદમ પર્વત: તેના મધ્યમાં મહાપદમ દ્વેત છે. તેમાં આવેલા કમળની કશિકા ઉપર દ્વી દેવીનું ભવન છે. સંપૂર્ણ પર્વત મુખરુણા છે.

હરિવર્ષ ક્ષેત્ર: મહારામવંત પર્વત પછી ઉત્તર દિશામાં હરિવર્ષ ક્ષેત્ર છે. તેના મધ્યમાં વૃત્તવેતાઢ્ય ગણામર પર્વત છે. આ ક્ષેત્રમાં હરિકાંતા અને હરસાલલા નામની નદીઓ છે. હરિકાંતા નદી મહાપદમ દ્વારમાં જ નીતીને ઉત્તર દિશા તરફ વહે છે. આગળ જતાં વૃત્તવેતાઢ્ય પાસેથી પશ્ચિમ દિશા તરફ વળીને લલા સમુદ્રને મળે છે. હરસાલલા નદી તિગિરકોદ માંથી દિશા દિશા તરફ નીતી છે. આગળ જતાં વૃત્તવેતાઢ્યથી પૂર્વદિશામાં વળીને લલા સમુદ્રને મળે છે. આ ક્ષેત્રમાં અલસપ્રિહીના ગભ આરા વ્હેતો કાળ હર છે. તેમાં જે પદ્મોપમના આયુષ્યાવાળા ચુરલકો રહે છે.

તિષ્ઠક પર્વત: હરિવર્ષ પછી તિષ્ઠક પર્વત (Nishthak) છે. તેના મધ્યભાગમાં તિગિરકોદ છે. તેમાં આવેલા કમળની કણ્ઠિકા ઉપર દ્વાદશ જુગ્મવન છે.

મહાવિદેર ક્ષેત્ર:

આ ક્ષેત્ર તુષ આર ભાગમાં વહેવાય છે.

(૧) પૂર્વમહાવિદેર (૨) પશ્ચિમ મહાવિદેર

(૩) ઉત્તર તુરુ અને (૪) દેવ તુરુ

- મધ્યમાં મોટું પર્વત આવેલા છે

- આ મોટું પર્વતની ઉત્તર તરફનો ભાગ તુરુ

ગંધકાદન અને માલ્યવંત પર્વતની મધ્યમાં

આવેલા છે. તેને ઉત્તર તુરુ તર છે.

- મોરે પર્વતની દક્ષિણ તરફના ભાગ તેથી
વિદ્યુત પ્રભ અને સોમનસ ગાઠના બે ગાંઠાંત
પર્વતોની વચ્ચે આવેલા છે તેને દેવપુર તરે છે.

- મોરે પર્વતની પૂર્વ દેશમાં પૂર્વ મરાઠિદર અને
પશ્ચિમ દેશમાં પશ્ચિમ મરાઠિદર ક્ષેત્ર આવેલું છે.

- સીતા નદી વડે પૂર્વ મરાઠિદરના ઉત્તર તરફ
અને દક્ષિણ તરફના બે ભાગ પડે છે.

- સીતીદા નદી વડે પશ્ચિમ મરાઠિદરના
ઉત્તર અને દક્ષિણ તરફના બે ભાગ પડે છે.

આ ચારે મરાઠિદર ક્ષેત્રમાં મુખ્યત્વે ત્રણ ત્રણ ભાગ પડે છે.

૧) ચારે મરાઠિદરમાં આઠ-આઠ વિવચ્ચે આવેલું છે.

૨) ચારે મરાઠિદરમાં ચાર-ચાર વક્ષસ્કાર પર્વતો છે.

૩) ચારે મરાઠિદરમાં ત્રણ-ત્રણ અંતર્નદી આવેલું છે.

આ રીતે કુલ ૩૨ વિવચ્ચ, ૧૬ વક્ષસ્કાર પર્વત
અને ૧૨ અંતર્નદી શું યુક્ત રાજ્ય ચાર ભાગમાં
વહેંચાવેલું આ મરાઠિદર ક્ષેત્ર છે.

મરાઠિદરમાં ચાર વિવરમાન સીદિંત્રી તથા વિવચ્ચમાં છે?

આઠમી પુષ્કલાવતી વિવચ્ચમાં સીમંધર સ્વામી વિચરે છે.

નવમી વલ્લ નામની વિવચ્ચમાં યુગમંદર સ્વામી વિચરે છે.

બારેપદમી જલિજાવતી વિવચ્ચમાં જાલુસ્વામી વિચરે છે.

પચ્ચીસમી પ્રનામની વિવચ્ચમાં સુભાલુસ્વામી વિચરે છે.

મરાઠિદર ક્ષેત્રની ૩૨ વિવચ્ચો, ભરત ક્ષેત્રના સાડા પચીસ
દેશો અને અંરોવત ક્ષેત્રના સાડા પચીસ દેશો આમાં છે.

આ ૩૨ વિચારોમાં ૫૦૦ ઘનુષ્યોની ઊંચાવિળા મનુષ્યો વસે છે. તેમના ઘર, ભરતદીનના ઘરથી ૪૦૦ ગણા ઉંચા છે, તેમનું ઉચ્છૈષ્ટ આયુષ્ય કૌંડ પૂર્ણનું છે. મનુષ્યોના સંઘવણ અને સંસ્થાન વિવિધ પ્રમારના છે. મૃત્યુબાદ તેઓ પોતપોતાના કર્મને અનુસાર વિવિધ પ્રમારની ગતિમાં વળમ દેવારૂં થાય છે. આમાં એક દુષ્કમા સુષ્કમા (સોધા આરા નેધો) કાળ વસે છે.

ઉત્તરકુરુ દેવકુરુ: એરૂ પર્વતની ઉત્તરે અને દક્ષિણે આવેલા વધી ગજ્જદની આકાર પર્વતો વડે એની સીમા બંધાયેલી છે તેવા ઉત્તરકુરુ અને દેવકુરુ નામના બે દેશો છે; આમાં યુગલિકો રહે છે. તેમની ઉંચાઈ ગણ ગણ, આયુષ્ય તેણે પચ્ચોપ્પમ છે. તેણે દેવલને આંતરે આરાન લે છે, તેમને સહુની દાળ જરૂર આરાન લેતા પુષ્ટિ પામે છે. આમાં પહેલા આરા સમાન કાળ વસે છે.

બામીના પર્વતો-ક્ષેત્રો: મરાવદેરે થીન પછી ઉત્તર દેશમાં અનુક્રમે નીલવંત પર્વત, સ્વયં ક્ષેત્ર, કૌમ પર્વત, હૈરહ્યવત ક્ષેત્ર, શિખરી પર્વત અને અંધવંત ક્ષેત્ર છે. તેમની વિગત અનુક્રમે વિષ્ણુ પર્વત, હરિવંત ક્ષેત્ર, મહાવિમવંત પર્વત, હૈમવંત ક્ષેત્ર, લઘુવિમવંત પર્વત અને મૂરત ક્ષેત્ર મુજબ જણાયે. દેવો અને આમાં રહેલી દેવીના નામ આ પ્રમાણે છે.

ત્રીપદ્ય પદ્ય ઉપર ત્રિશરી દ્વારા લખવામાં
કાવ્ય લખાયું છે.

ત્રીમ પદ્ય ઉપર મયાપુંડરી દ્વારા લખવામાં
કાવ્ય લખાયું છે.

શિખરી પદ્ય ઉપર પુંડરી દ્વારા લખવામાં
કાવ્ય લખાયું છે.

ઉપર જણાવેલા દરેક પદ્ય (કુલ ૬૦ પદ્યો)
ઉપર શાસ્ત્રીય વિનયોદિત છે. તેમાં દરેક પદ્યમાં
૨૭-૨૭ અક્ષરો અને ૧૦૮ શાસ્ત્રીય વિનયોદિતો
હોય છે.

સા: ૨ :- જંબુકીર સંજીવિ સૂત ૬-૧૦-૧૧ ની
મુદ્દમ વિચારણા તરત લોકોને સમજાવવા સ્વરૂપ
જણાવે છે. આ જ વ્યવસ્થા મુદ્દમો નવમ પાઠ્ય
દર્શને હતાં વર્તમાનકાળે એક જાત મકાલમાં પણ
કેવળે મારે રહેલું? આવા શાસ્ત્રીય પદ્યો જણાવવા
હતાં આશાસ્ત્રીય પદ્યોની આસક્તિ ઘટી ગઈ.
શાસ્ત્રીય વિનયોદિતો જણાવવા હતાં આરંભનો પ્રયત્ન
કરવા દેવા પડ્યું નથી. માત્ર હાલના માર્ગો
વ્યવહારી આપણે, તેથી નવલક્ષ્મી સૂતમાં અલ્પ
શાસ્ત્રીય પદ્યોમાં વિનયોદિતો આ વાતોને ન સમજ
વાની તો ભૂલને પરંતુ સર્વજ્ઞ અને વીતરાગની વાતો
જણાવવા રાજ્ય મોડેલો. કદાચ ૧૦૦૦ વર્ષ પહેલાં વિદ્યાન
આ વાતો સિદ્ધ્ય તરે નો આશ્ચર્ય નથી.